

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه:

بعد از عراق، ایران دومین کشور تولیدکننده خرما در جهان است. استان فارس نیز با حدود ۲۶۰۰۰ هکتار سطح زیرکشت خرما و تولید سالانه ۱۱۰ هزارتن یکی از مناطق عمده تولید خرما در کشور می باشد. شهرستان های خرماخیز این استان شامل: فیروزآباد، جهرم، کازرون (خشت و کمارج)، لار، داراب، لامرد و فسا می باشد. ارقام غالب استان کیکاب، شاهانی، زاهدی (قصب) می باشند که خرمای کیکاب و شاهانی از گروه خرماهای نرم و زاهدی (قصب) از نوع خرماهای خشک می باشند.

خرما یکی از باارزش ترین مواد غذایی است زیرا علاوه بر مواد قندی دارای مواد معدنی (پتاسیم، آهن، کلسیم، فسفر، منیزیم) و ویتامین های A و گروه B می باشد. از جمله محصولات فرعی خرما نیز می توان شیر، سرکه، کنسرو، الکل و ... را نام برد.

در حال حاضر، به علت عدم رعایت نکات فنی و بهداشتی در موقع برداشت، حمل و نقل و بسته بندی خرما این محصول قابل عرضه در بازارهای جهانی نیست. بنابراین لازم است با توجه به مصارف بی شمار خرما به این محصول و صنعتی کردن و تولید فرآورده های جانبی آن اهمیت خاصی داده شود.

متداول ترین ارقام خرمای کاشته شده در نخلستان های

استان فارس:

شاهانی:

در فسا، جهرم، لار، فیروزآباد کاشته شده است. رنگ میوه زردطلایی است و به طور کلی دومین خرمای مهم ایران است. میوه آن کشیده و دارای نوک باریک است. خارک این رقم شیرین است و بنابراین مقداری از محصول بصورت خارک مصرف می شود. بهترین میوه آن در نخلستان های جهرم تولید می شود. از گروه خرماهای تر محسوب می شود. رقمی نسبتاً دیررس است. حدود ۹۷٪ از درختان نخل جهرم از این رقم هستند.

کیکاب:

در خشت، کازرون، جهرم کاشته شده است. در ایران از نظر اهمیت مقام چهارم را داراست. رنگ میوه آن زرد است و در حالت خرما به صورت قهوه ای تیره درمی آید. از گروه خرماهای تر است. اغلب رطبهایی که در اوایل فصل به بازار شیراز و سایر نقاط فارس می آید از این رقم است. خارک این رقم خوب نیست و بیشتر به صورت رطب و خرما مصرف می شود.

زاهدی (قصب):

در بوشهر، کازرون، خشت کاشته می شود. از گروه خرماهای خشک است (خرمای خشک خرمایی است که به مرحله رطب نمی رسد و بیشتر قند آن از قندهای غیر احیاء کننده ساکارز است). میوه نسبتاً کوچک و رنگ آن زرد است و به مرحله خرما که می رسد به رنگ قهوه ای در می آید. میوه نسبتاً دیررس است.

استعمران:

در کازرون کاشته شده است. درصد رطوبت میوه کم و از ارقام نیمه خشک است. رنگ خارک آن زرد و رنگ خرما قهوه ای است.

معرفی ارقام غالب خرمای فارس استان فارس

بیارم:

در حسن آباد کازرون، اطراف داراب کاشته شده است. درصد رطوبت میوه کم و از ارقام خشک است. نسبتاً دیررس است. این رقم محصول خوبی می دهد و کیفیت میوه آن مطلوب است.

شیخالی:

در کازرون، خشت و شبانکاره کاشته می شود. رنگ میوه زرد است و خارک بسیار خوبی تولید می کند. اندازه میوه بزرگ و قسمت پائین آن کاملاً پهن است. این رقم به صورت خارک مصرف می شود.

مکتیو:

در کازرون و خشت کاشته شده است. از نوع خرماهای نرم است. رنگ میوه زرد مایل به قهوه ای است.

گنتهان:

در کازرون، داراب کاشته شده است. رنگ میوه زرد است و از نظر اهمیت تولید درجه چهار محسوب می شود. مصرف آن بیشتر به صورت رطب و خرماست.

خاصوئی:

در فسا، لار، فیروزآباد کاشته شده است. میوه بسیار شیرین و رنگ آن قرمز و اندازه اش کوچک است. در فسا به آن خاصی گفته می شود و از نظر مرغوبیت در این محل درجه دوم است. قدرت انبارداری میوه خوب است.

زرد:

در لار، کازرون، فسا کاشته می شود. میوه آن کوچک و کشیده است و به صورت خارک مصرف می شود. در بستک لار کلمه زرد مایل برای خرمای

معرفی ارقام غالب خرمای فارس استان فارس

درجه ۳ بکار برده می شود که حدود ۶۰٪ از درختان خرما را شامل می شود.

خضراوی:

در کازرون، جهرم و فسا کاشته می شود. از ارقام نیمه خشک است. درختی است کوچک بامیوه دوکی شکل که رنگ آن زرد روشن و زودرس است. میوه در موقع رسیدن رنگ قرمز قهوه ای به خود می گیرد.

منطقه خشت و کمارج:

خشت و کمارج بخشی از شهرستان کازرون است که عموماً خرماخیز و دارای نخلستان های بهم پیوسته است. رقم غالب خرمای این منطقه کیکاب و زاهدی (قصب) است. ارقام دیگر نیز عبارتند از، شیخالی-مکتیو-خوشخوار-شکر-زین الدینی-قندی. حدودی ۸۰٪ کل تولید را خرمای کیکاب و ۲۰٪ بقیه ارقام مختلف خرماست.

در رقم کیکاب رنگ خارک زرد بوده و رنگ خرما قهوه ای تا قهوه ای متمایل به سیاه است. این رقم به صورت رطب و خرما مصرف می شود. میانگین طول خرمای آن ۳/۰۶۷ سانتیمتر و میانگین قطر ۲/۲۴۶ سانتیمتر است (شکل ۱).

(شکل ۱)

معرفی ارقام غالب خرمای فارس استان فارس

معرفی ارقام غالب خرماي استان فارس

تهیه و تدوین: ستاره ابطی فهلپانی

دفتر تولید برنامه های ترویجی و انتشارات فنی
۱۳۷۹

۸

منابع:

- ۱- آمارنامه استان فارس، ۱۳۷۶، انتشارات سازمان برنامه و بودجه فارس.
- ۲- حاجی زاده، رعنا، نگرشی کوتاه بر وضعیت خرما، مجموعه مقالات علمی-تخصصی تحقیقات فنی و مهندسی کشاورزی، سال سوم-شماره ۱۱-پائیز ۱۳۷۷.
- ۳- حشمتی، مجید، طرح شیرین کننده های طبیعی، اداره استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، شیراز، ۱۳۶۸.
- ۴- حشمتی، مجید، خرما غذای طبیعی، اداره استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، شیراز، ۱۳۶۹.
- ۵- روحانی، ایرج، خرما. مرکز نشر دانشگاهی تهران، چاپ اول ۱۳۷۶.

معرفی ارقام غالب خرماي فارس استان فارس

۷

در رقم زاهدی رنگ خارک زرد بوده و رنگ خرما زرد، قهوه ای روشن تا قهوه ای تیره است. این رقم به صورت خرما مصرف می شود. میانگین طول خرمای آن ۳/۱۴۲ سانتیمتر و میانگین قطر ۱/۸۹۵ سانتیمتر است (شکل ۵).

(شکل ۵)

نتیجه:

با توجه به ارزش غذایی خرما و سهمی که این میوه در تأمین بخشی از غذای جهان دارد باید به این منبع غذایی و حیاتی بذل توجهی نمود و در کشت، داشت و برداشت آن اهتمام ورزید. لازم است به موازات افزایش تولید به گسترش صنایع بسته بندی مناسب و بهداشتی خصوصاً در مناطق خرماخیز کشور توجه کرد و با استفاده از علوم و فنون و تکنولوژی جدید نسبت به اصلاح ارقام مختلف خرمای ایران و صنایع تبدیلی آن همت گماشت.

معرفی ارقام غالب خرماي فارس استان فارس

۶

در رقم کبکاب رنگ خارک زرد بوده و رنگ خرما قهوه ای روشن است. این رقم به صورت رطب و خرما مصرف می شود. میانگین طول خرمای آن ۴/۰۸ سانتیمتر و میانگین قطر ۲/۲۳۰ سانتیمتر است (شکل ۴).

(شکل ۳)

(شکل ۴)

معرفی ارقام غالب خرماي فارس استان فارس

۵

در رقم زاهدی (قصب) رنگ خارک زرد بوده و رنگ خرما زرد مایل به قهوه ای روشن است. این رقم به صورت خشک مصرف می شود. میانگین طول خرمای آن ۳/۶۳۶ سانتیمتر و میانگین قطر ۳/۱۲۸ سانتیمتر است (شکل ۲).

(شکل ۲)

ارقام شیخالی، مکتیو، خوشخوار نیز به صورت خارک مصرف می شوند.

شهرستان جهرم:

این منطقه دارای باغات بهم پیوسته نخل و مرکبات است. ارقام غالب خرمای منطقه رقم شاهانی، کبکاب و زاهدی است.

در رقم شاهانی رنگ خارک زرد بوده و رنگ خرما قهوه ای روشن است. این رقم بصورت خارک، رطب، خرما و خارک پخته مصرف می شود. میانگین طول خرمای آن ۴/۰۹۸ سانتیمتر و میانگین قطر ۱/۸۴۲ سانتیمتر است (شکل ۳).

معرفی ارقام غالب خرماي فارس استان فارس